

BROMERA / TEATRE

ZONA DE LLIURE TRÀNSIT

VICENTE MUÑOZ PUELLES
JOSEP PALOMERO

INTRODUCCIÓ: SALVADOR BATALLER

PREMI DE TEATRE CIUTAT DE VALÈNCIA 2000

L'obra transcorre en la zona de lliure trànsit d'un aeroport petit dels Estats Units, prop de la ciutat de Toledo (estat d'Ohio).

D'esquerra a dreta veiem, en un tall transversal, la porta d'embarcament, la sala d'espera amb els panells automàtics en què s'indiquen els vols, el control de policia, el taulell de facturació, papereres plenes a vessar, seients d'aspecte funcional des dels quals també es veuen els panells d'informació i una porta de vidre, d'obertura automàtica, que dóna al carrer.

En un dels seients hi ha un home assegut amb ulleres fosques, barret i unes maletes de color gris als peus. És una estàtua realista, de mida natural i de color gris, feta de resina plàstica, que representa un viatger amb l'equipatge.

Les distintes parts de l'escenari s'il·luminen a mesura que s'usen. La llum canvia quan els actors es desplacen d'una banda a l'altra.

L'obra consta de cinc actes. Cada acte té sis escenes.

La primera escena del segon acte transcorre l'endemà de l'última del primer acte. Però la segona escena d'aquest segon acte s'esdevé una setmana després de la primera, a la nit.

El tercer acte succeeix a continuació del segon.

El quart acte transcorre l'endemà del tercer.

El cinqué acte s'esdevé deu anys després del quart, durant la nit de Cap d'any de 2000. El pas d'aquests deu anys cal que es note en els personatges.

PERSONATGES

Samir NANUK, esquimal d'origen kurd. Entre quaranta i cinquanta anys.

Una agent rossa de la POLICIA estadounidense. Trenta anys.

Elvis Pelvis, EL GUARDA DE SEGURETAT de l'aeroport.

Susan, L'HOSTESSA de vol, xicota del guarda de seguretat.

Deborah Charring, LA DONA DE LA NETEJA i endevinadora ocasional, de color.

Masterson, EL DIRECTOR DE L'AEROPORT.

Philetus Morton, L'ADVOCAT.

Candy Loving, MISS TOLEDO.

PASSATGERS que entren i ixen.

Una ESTÀTUA realista de dimensió natural i de color gris, de resina plàstica, que representa un viatger assegut, envoltat de l'equipatge. En un moment determinat, aquesta estàtua serà reemplaçada per un actor que en un principi romandrà quiet, però després s'alçarà i es mourà com la resta.

ACTE I

ESCENA I

(Samir NANUK i l'agent de POLICIA, que és una dona.

L'escena transcorre en la zona de control de l'aeroport de Toledo, Ohio, una nit d'estiu del 1990. Una filera de viatgers passa davant de la garita en què l'agent de POLICIA inspecciona i segella els passaports. Amb el document a la mà, els viatgers segueixen el seu camí i abandonen l'aeroport. L'últim de la filera és NANUK, que ha baixat d'un avió procedent de Frankfurt. Va vestit d'una manera un poc estrafolària, però té bon aspecte. Empenta un carret d'aeroport amb una maleta només.)

POLICIA. Nacionalitat?

NANUK. *(Amb una arrancada d'humor.)* Això... depén.

POLICIA. *(Perplexa, uns segons després.)* Ho intentarem de nou, si li ve bé. Nacionalitat?

NANUK. Esquimal.

POLICIA. Això no és cap nacionalitat!

NANUK. No obstant això, hi ha molts esquimals. Jo mateix, per exemple. I el meu pare... *(Compta amb*

els dits.) Els meus cosins... Les meues quatre germanes...

POLICIA. Escolte... (*Li indica el rellotge.*) És una mica tard, i aquesta nit voldria arribar prompte a casa... Li ho preguntaré d'una altra manera. D'on és vosté?

NANUK. (*Conciliador.*) Vaig nàixer a l'altra banda del Cercle Polar Àrtic, en una comunitat anomenada Arctic Village: una vintena d'iglús, trenta trineus i més de cent gossos. Això a l'hivern, perquè a l'estiu, com ara, els iglús es fonen i cal abandonar-los a corre-cuita. Però potser a vosté no li importen massa els esquimals ni els iglús.

POLICIA. La veritat, no, senyor. El que ara m'interessa és el seu passaport.

NANUK. El passaport? Clar, un moment! (*Regira les butxaques de la jaqueta. Troba la cartera, però no el passaport.*) No ho entenc. Sospite que l'he perdut. Em deu haver caigut o me'l deuen haver robat. Potser és encara a l'avió... (*Es lleva la jaqueta i furga en les butxaques.*)

POLICIA. (*Impacient.*) Pot identificar-se?

NANUK. (*Posant-se seriós de sobte.*) Ma mare és kurda, així que jo també sóc una mica kurd.

POLICIA. (*Enutjada.*) Com quedem? Kurd o esquimal?

NANUK. Ambdues coses. Tot depén de la situació i del punt de mira. Entre els esquimals em sent més aviat com un kurd, però els kurds em solen tractar com si fóra un esquimal. Coses de la vida!

POLICIA. Ser kurd tampoc no és cap nacionalitat.

NANUK. Per què, perquè no hi ha encara un país dels kurds? (*Obri la cartera i ensenya a la POLICIA targetes i carnets de poca importància.*) Tinc açò, mire-ho.

POLICIA. (*Llig.*) Targeta de lector de la biblioteca de Saskatchewan... Abonament de la piscina climatitzada... Soci de la Creu Roja... (*Agafa una targeta de visita.*) Mulay Rachid? És vosté?

NANUK. No, no. Aquesta és la targeta de visita d'un dels meus clients. Jo em dic Samir Nanuk. Almenys aquest és el meu nom oficial, el que em van posar els pares. Per si no ho sap, els esquimals tenim el costum de canviar de nom cada vegada que ens sentim diferents. Comprendrà que un home no pot ser el mateix abans i després de construir el primer iglú, de caçar la primera morsa o de tenir la primera esposa. Però no voldria carregar-la amb les nostres peculiaritats. La targeta de lector sí que està al meu nom. I aquesta, i també aquesta altra.

POLICIA. (*Insistent.*) Li agrairia el bitllet d'avió.

NANUK. (*Torna a comprovar les butxaques i posa cara de pànic.*) No, no el tinc. No ho entenc. El duia a les mans quan vaig pujar a l'avió, i ara...

POLICIA. La targeta d'embarcament?

NANUK. Tampoc. Ho sent.

POLICIA. (*Es posa a omplir un formulari.*) En quin aeroport va embarcar?

NANUK. Frankfurt.

POLICIA. Ho comprovarem. I la companyia?

NANUK. Alitalia, crec.

POLICIA. No n'està segur?

NANUK. A vegades no m'hi fixe massa. Tret del menjar, hi ha poca diferència. Recorde que van donar raviolis: pot servir com a pista.

POLICIA. Ha vingut en l'últim vol, amb els passatgers que han eixit fa uns moments?

NANUK. Sí, clar.

POLICIA. Si ve de Frankfurt deu haver viatjat amb The Flying Tigers.

NANUK. The Flying Tigers? Què és això?

POLICIA. Una companyia aèria que fa el vol Frankfurt-Anchorage, amb escales a Toledo i a Saskatchewan.

NANUK. (*Mira al voltant, esglaiat.*) Açò és Saskatchewan, veritat?

POLICIA. Està vosté en la zona de lliure trànsit de l'aeroport de Toledo, Ohio.

NANUK. No estic al Canadà? (*La POLICIA ho nega amb el cap. NANUK dubta un poc, i de sobte es duu les mans al cap.*) Vol dir que he baixat de l'avió abans d'hora?

POLICIA. (*Amb sorna.*) Això... depén. Jo no porte el seu relloige.

NANUK. (*Es pica el front.*) Ara hi caic! Em vaig adormir quan estàvem sobre Nova York. Creia que ja havíem arribat a Saskatchewan. Quan em vaig despertar, semblava Saskatchewan des de l'avió! No sabia que abans hi havia una altra escala. L'hostessa no ha dit res, i jo he eixit de l'avió seguint els altres passatgers. (*Mira cap arrere i després mira pertot.*) I els altres?

POLICIA. Quins altres?

NANUK. Els que deuen haver-se quedat a l'avió.

POLICIA. Han seguit el vol.

NANUK. A Saskatchewan?

POLICIA. Sí. (*Consulta el rellotge.*)

NANUK. Ja m'ho temia. (*Empipat.*) Mai se m'havia ocorregut que algun dia hauria de posar els peus a Toledo, Ohio!

POLICIA. Crega'm que li agradarà. Té un aeroport molt còmode.

NANUK. No pense quedar-me molt de temps.

POLICIA. Això ja ho veurem. (*El mira amb deteniment.*)
En fi, insistisc. Nacionalitat?

NANUK. Bé... depén. El lloc on es naix pot imprimir caràcter, però no el converteix a un necessàriament en el que és. Si jo haguera nascut a la mar, oi que no seria una foca?

POLICIA. No m'està facilitant molt les coses, sap?

NANUK. Ho sent.

POLICIA. Per última vegada, quina nacionalitat consta en el seu passaport?

NANUK. No volia dir-li-ho perquè no s'enfadara, però en realitat en tinc dos, de passaports.

POLICIA. Dos passaports! Ara no em dirà que ha perdut els dos...

NANUK. No, no, quan viatge només en porte un... És un privilegi dels esquimals. Sota la neu, no hi ha fronteres. Per això alguns de nosaltres optem per la doble nacionalitat: sóc dels Estats Units perquè vaig nàixer a l'estat d'Alaska, i canadenc, perquè visc a Saskatchewan.

POLICIA. (*Intrigada a pesar seu.*) I què opina sa mare de tot açò?

NANUK. Ma mare diu que s'és d'on es vol ser, o d'on és la persona a qui s'estima. Ella va nàixer al nord de l'Iraq, a la frontera amb Turquia i Rússia. Però ara s'està a Alaska, amb mon pare, amuntegant carn de caribú i de foca per a l'hivern.

POLICIA. Quedem que vosté és mig esquimal i mig kurd, i que té dos passaports, un del Canadà i un altre dels Estats Units. Quin dels dos li pareix que ha perdut?

NANUK. No n'estic segur. S'assemblen tant... I la meua foto és la mateixa.

POLICIA. On té l'altre?

NANUK. A casa, a Saskatchewan, en un calaix de la tauleta de nit, amb els tapons per a les orelles i un antifaç per a dormir. El calaix està tancat amb clau. Com vosté pot comprendre, no em faria gens de gràcia que aquest passaport també es perdera.

POLICIA. Professió?

NANUK. Sóc poeta. Escric versos per encàrrec. És la cosa que més m'agrada. Però també faig altres coses, si em paguen, clar.

POLICIA. (*Sorpresa.*) Versos?

NANUK. Sí: poemes lírics per a banquets de bodes, epitafis per a soterrars, panegírics per a graduacions, jubilacions, homenatges...

POLICIA. (*Interrompent-lo.*) Deu tenir almenys un número de la Seguretat Social...

NANUK. (*Amb posat de desolació.*) No, no. Treballe pel meu compte. No tinc res.

POLICIA. Ni un permís de conduir?

NANUK. No, tampoc. Veurà, em distrac massa fàcilment per a dur el volant. Seria un perill públic.

POLICIA. (*Amb ironia.*) Me'n faig càrrec.

NANUK. No vull atropellar ningú, ni xocar amb un arbre o amb un altre cotxe. No puc permetre'm morir en un accident. Defraudaria els meus clients, tota aquella gent que hi ha escampada pel món, esperant el consol dels meus poemes.

POLICIA. Estat civil?

NANUK. Estat civil? I vosté m'ho pregunta? Mire'm bé.

POLICIA. (*Seguint el joc.*) El mire.

NANUK. Enamorat! Estic enamorat! És l'estat natural d'un poeta.

POLICIA. No comence una altra vegada, senyor Nanuk...

NANUK. Vaig ser fadrí fins que em vaig casar amb la dona, i vaig estar casat amb ella fins que ens vam divorciar. Ara, sempre que en tinc ocasió, m'enamore com un boig.

POLICIA. Posarem «divorciat», en aquest cas. Alguna adreça, algun número de telèfon?

NANUK. Ammassalamiut Street, 13. Saskatchewan. Visc sol.

POLICIA. I el telèfon?

NANUK. Per a què el vol, si no m'ha de telefonar i, a més, estic ací?

POLICIA. (*Considerant acabat el qüestionari.*) Bé, senyor Nanuk, no puc dir que hi haja cooperat massa. Entregaré el formulari al meu superior i ja decidirà ell demà.

NANUK. (*Alarmat.*) Demà? Com, demà?

POLICIA. Jo plegue ara. Ja són les dotze.

NANUK. I no pot decidir-ho vosté?

POLICIA. No hi estic autoritzada. A més, amb aquestes dades...

NANUK. No en tinc d'altres, no puc canviar-les, ho sent. No li he mentit en res. Sóc Samir Nanuk. Vinc de Frankfurt i vull tornar a casa. Tinc fam —els raviolis són només un record—, estic cansat i encara m'espera un vol bastant llarg.

POLICIA. (*L'agent ix de darrere de la garita, amb el formulari, les targetes i els carnets de NANUK, i es posa la gorra.*) Aquesta nit, senyor Nanuk, l'haurà de passar ací. No hi ha més vols, i sense passaport no pot entrar al Canadà.

NANUK. Però si Toledo, Ohio, és pràcticament a la frontera!

POLICIA. Ja li ho he dit abans: aquesta és una zona de lliure trànsit.

NANUK. Precisament. Jo només desitge transitar amb tota llibertat.

POLICIA. Li ho hauré de traduir: es troba vosté en terra de ningú, i sense papers no pot anar a cap lloc.

NANUK. Vol dir que hauré de passar tota la nit a l'aeroport, sense dormir?

POLICIA. Si no pot dormir, escriga versos.

NANUK. No en tinc ganes.

POLICIA. Creia que era vosté un professional.

NANUK. Té raó. Puc fer una sàtira contra els passaports.

O contra la policia dels aeroports.

POLICIA. Reserve-me'n un exemplar, vol?